SISÄMINISTERIÖ ASIANTUNTIJALAUSUNTO 13.4.2021

Tapio Puurunen/KVY

Hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamatkoilla sattuneiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 41/2021 vp)

Esityksessä ehdotetaan, että valtion virkamatkoilla sattuneiden vahinkojen korvaamisesta annettua lakia ja siten myös ehdotettuja rokotteista aiheutuvien vahinkojen korvaamista koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös siviilikriisinhallintatehtävissä oleviin henkilöihin ja heidän mukanaan seuraaviin perheenjäseniin. Lakia on aiemminkin sovellettu siviilikriisinhallintatehtävissä oleviin, mutta lainmuutoksella pyritään vahvistamaan voimassa olevan oikeustilan jatkuminen. On huomattava, että Covid-19-rokotteesta aiheutuvat haittavaikutukset eivät tule korvattaviksi tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain mukaisena tapaturmana tai palvelussairautena.

Valtion virkamatkoilla sattuneiden vahinkojen korvaamisesta annettua lakia sovelletaan myös pidempiaikaisella ulkomaan virkamatkalla, esimerkiksi Rajavartiolaitoksen ja Poliisin palveluksessa, oleviin henkilöihin.

Suomen on tärkeää kyetä takaamaan ulkomaantehtävissä olevien suomalaisten terveysturvallisuus ja korvata rokotteista mahdollisesti aiheutuvat haittavaikutukset. Kuten esityksessä todetaan, valtioon palvelussuhteessa olevien yhdenvertainen kohtelu edellyttää, että valtio korvaa ulkomailla rokotetulle valtion henkilöstölle sekä heidän mukanaan seuraaville perheenjäsenilleen aiheutuvat haittavaikutukset samoin edellytyksin kuin Suomessa annetusta rokotteesta voidaan maksaa korvausta lääkevahinkovakuutuksesta. Tärkeää on myös, että lakia sovelletaan taannehtivasti sellaisiin henkilöihin, jotka ovat ottaneet rokotteen aiemmin tänä vuonna.

Sisäministeriö pitää esitystä tarkoituksenmukaisena ja kannatettavana.

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt asiantuntijakuulemiseen liittyen kirjallista asiantuntijalausuntoa alla mainituista seikoista. Kriisinhallintakeskus antaa lausuntonsa siviilikriisinhallintatehtävissä olevien osalta. Seuraavassa on vastaukset hallituksen esityksessä mainittujen pidempiaikaisella ulkomaankomennuksella olevien Rajavartiolaitoksen ja poliisin henkilöiden osalta.

1. Lakiehdotuksen soveltamisalaan kuuluvien kokonaismäärä.

Rajavartiolaitos: Rajavartiolaitoksesta on EuRMV pysyvässä joukossa pidemmillä komennuksilla (luokka 2) 8 henkilöä sekä lyhyillä, enintään 4 kk/v, komennuksilla (luokka 3) 19 henkilöä. Komennettavien enimmäismäärä tulee ensi vuonna olemaan pitkäaikaisesti lähetettyjen osalta 10 ja lyhytaikaisesti komennettujen osalta 70. Pitkillä komennuksilla osalla on myös perhe mukana (n. 1-3 perheenjäsentä). Kansallisina asiantuntijoina Frontexissa on 2 henkilöä. Ulkoministeriön toimipisteissä Rajavartiolaitoksessa työskentelee 6 yhdyshenkilöä.

Poliisi: Tällä hetkellä poliisihallinnossa on vain 1 virkamatkapohjaisesti ulkomailla työskentelevä henkilö. Tämä Keskusrikospoliisin palveluksessa toimiva henkilö työskentelee Europolissa (Hollanti, Haag). Virkamatkapohjainen sekondeeraus on alkanut 1.4.2021 ja sen kesto on 3 kuukautta. Epidemiatilanteesta johtuen kaikki muu vastaavanlainen toiminta (Europolin lisäksi Interpol sekä suunnitteilla/optiona Frontex) on käytännössä keskeytetty. Keskusrikospoliisin palveluksessa toimii kaksi ns. liikkuvaa yhdyshenkilöä, jotka normaalitilanteessa ovat toimineet viisumiasioissa Venäjällä 1 vko / kuukausi, mutta koronatilanteen aikana näitä matkoja ei kuitenkaan ole ollut lainkaan.

Edellä mainittujen lisäksi poliisin palveluksessa työskentelee pidempiaikaisesti ulkomaille lähetettyinä 5 henkilöä kansallista poliisitoimintaa tukevissa poliisin yhdyshenkilötehtävissä (Hollanti x 2, Ranska, Espanja, Nigeria). Nämä järjestelyt eivät ole virkamatkapohjaisia. Vain yhdellä Hollannissa työskentelevällä poliisin yhdyshenkilöllä on perhe mukana (puoliso ja lapsi).

Lisäksi poliisin yhdyshenkilöihin kuuluvat myös ulkoministeriön palvelukseen poliisin erityisasiantuntijan tehtäviin nimitetyt 5 virkamiestä, jotka työskentelevät lähetettyinä Suomen ulkomaanedustustoissa (Venäjä x 3, Viro, Liettua ja Kiina) eli ovat virkavapaalla poliisin palvelussuhteesta.

2. Rokotukset tähän mennessä, miten toteutettu.

Rajavartiolaitos: Rajavartiolaitoksen virkamiesten rokotukset toteutetaan tällä hetkellä kansallisen rokotusohjelman mukaisesti. Mikäli henkilö kuuluu riskiryhmään, on mahdollista, että rokotuksen on jo tässä vaiheessa saanut.

Poliisi: Poliisihallinnon virkamiesten rokotukset toteutetaan tällä hetkellä kansallisen rokotusohjelman mukaisesti. Poliisihallitus on kiinnittänyt ulkomaille sijoitettujen (virkamatkaperiaatteella tai pysyväisluonteisemmin) virkamiesten osalta huomiota asian tärkeyteen ja kiireellisyyteen. Työnantajan toimenpiteillä asiaa ei ole kyetty hoitamaan.

3. Miten rokotukset on tarkoitus jatkossa toteuttaa.

Rajavartiolaitos: Frontexin korvatessa rokotusmatkat EuRMV pysyvän joukon luokan 2 henkilöstön osalta noudatetaan Frontexin antamia ohjeita ja menettelyitä.

Valtiokonttori korvaa Suomessa rokotusvuorossa olevalle Covid-19-rokotusmatkasta aiheutuvat kulut. Matkaan ovat oikeutettuja yli kolmen kuukauden virkamatkalla olevat, ulkomailla lähetettynä oleskelevat sekä heidän mukanaan seuraavat perheenjäsenensä, jos rokotusmatka on matkan päättymisajankohta huomioiden perusteltua. Rokotusmatkoina korvataan vain matkakulut.

Poliisi: Kansallisen rokotusohjelman mukaisesti toistaiseksi. Poliisihallitus on kiinnittänyt ulkomaille sijoitettujen (virkamatkaperiaatteella tai pysyväisluonteisemmin) virkamiesten osalta huomiota asian tärkeyteen ja kiireellisyyteen. Tiedossa on, että valtiokonttori korvaa Suomessa rokotusvuorossa olevalle Covid-19-rokotusmatkasta aiheutuvat kulut. Matkaan ovat oikeutettuja yli kolmen kuukauden virkamatkalla olevat, ulkomailla lähetettynä oleskelevat sekä heidän mukanaan seuraavat perheenjäsenensä, jos rokotusmatka on matkan päättymisajankohta huomioiden perusteltua. Rokotusmatkoina korvataan vain matkakulut.

4. Miten voidaan varmistaa, ettei anneta kuin EMAn hyväksymiä rokotteita.

Rajavartiolaitos: Virkamiehet ohjeistetaan ottamaan yhteyttä kotimaahan, mikäli kohdemaa on tarjoamassa rokotetta komennuksella oleville. Näin varmistetaan rokotteen tyyppi.

Mikäli komennuksen kohdemaa tarjoaa koronarokotuksia komennushenkilöstölle, on huomioitava, että Valtiokonttorin ohjeen mukaisesti muun kuin Suomessa otetun rokotteen aiheuttamia mahdollisia sivuvaikutuksia ei pidetä sellaisena palvelussairautena, joka korvattaisiin tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä annetun lain perusteella.

Poliisi: Viime kädessä virkamies itse päättää rokotteen ottamisesta.

5. Miten evakuoinnit on tehty/tehdään sekä työ- ja terveysturvallisuudesta on kyetty/kyetään huolehtimaan.

Rajavartiolaitos: Jokaiseen operaatioon on laadittu erikseen operaatiokohtainen evakuointisuunnitelma. Rajavartiolaitos on ohjeistanut operaatioiden terveysturvallisuudesta omassa sisäisessä ohjeistuksessaan.

Poliisi: Tarvittaessa tapauskohtaisella evakuointisuunnitelmalla. Poliisihallinnon palveluksessa toimivat noudattavat mahdollisuuksien mukaan poliisihallinnon työ- ja terveysturvallisuudesta annettuja ohjeistuksia sekä kohdeorganisaation (Europol/Interpol) työ- ja terveysturvallisuudesta koronatilanteessa annettuja ohjeistuksia.